

KONTRA FERENC

A Fibonacci-sor

Folyó szeli ketté a hegyet, nem is akárhogyan, félkör alakban, élesen sodró, kifelé feszülő kanyarral, mérgeesen bele is harap az érkező oldalba, elhagyott mederrésze pedig mocsarasodik a túlparton.

Ez a város széle, könnyű innen eligazodni, mert minden utca a központba visz, és mindegyik jókora kanyart vesz, fentről nézve olyan, mint egy csigaház: egy központi magból szélesednek ki a város cikkelyei, hogy egyre többen elférjenek benne, mindig nagyobb és nagyobb házakat építsenek. Egyre tágasabbak legyenek az utcák, mire a folyóparthoz érnek, a végük tölcsér alakot formázzon, amit elszeg a csónakpallók hosszú sora.

Az idegen két lóval, szekérrel érkezett, a juharfák pókhálószerű ernyője alól kiérve, jókora tér szélesedett ki előtte, itt akár vásárt is lehetett tartani. A teret egy szebb időket megért, rusztikus épület uralta, tűzfalát rőt levelű vadszőlő futotta be, ami jótékonyan véd nyáron a melegtől, télen pedig a hidegtől. Középen, emeletnyi magasságban a bejárat fölött, a négy lehúzott redőny mögött talán négy vendégszoba bújt meg, fogadó is lehetett volna, a csatornapléhből kivágott betűk mégsem erről árulkodtak.

Ez volna hát, nézett végig rajta az idegen. Megfordult a saját tengelye körül, és olyan érzése támadt, mintha körülzárták volna. Rafináltan helyeztek ide oszlopot és kerítést, ültettek áthatolhatatlan mályvasövényt és kusza vadrózsabokrot, hogy ne legyen olyan feltűnő a szándék. Aki gyanútlanul érkezik, fel sem tűnik neki, hogy akár egyedül, akár századmagával is csapdába eshet ezen a helyen. Elég hozzá néhány mozdulat, egy elhúzható vasrács, egy becsukódó kapu, egy lánchálós sorompó, és bezárul körülötte a tér, anélkül, hogy sejtene.

Téglából rakott járda vezetett ide.

Megállt a Vörös Rózsához címzett kocsmá előtt, lassan lépkedett fel a terméskőből rakott, méretes lépcsőfokokon, a gyanakvó emberek csendességével, hogy előbb mindent alaposan szemügyre vegyen. Az ajtót tárva-nyitva találta, bent a füsttől sötétre pácolódott asztalok között egy csapzott kuvasz osont el, amint a folyóból úszott ki éppen. A két berácsozott, utcára néző, palettás ablakon nem jutott be elég fény, hunyorogva járt körbe. Végül a legbelső sarokban kötött ki egy kisebb asztalnál, csak két szék állt mellette, úgy gondolta, itt lesz a legjobb.

Elővette a zsebóráját, mintha különös jelentősége lenne, pontosan mikor érkezett meg. Furcsállta, hogy egyedül van. Eszébe jutott, hogy a lovakat kifogja, és a kocsmá előtt a rúdhoz kösse, dobjon eléjük egy kis szénát. Körülnézett az utcán. A késő

délutáni nap bearanyozta az asszonyokat, akik libasorban araszoltak lefelé a hegyről egy vékonyka ösvényen, a fejükön szőlővel megrakott, vesszőből font kosarakat egyensúlyoztak. Az idegen csak nézte, mint valami mutatványt, az asszonyok hangosan beszéltek, hogy a leghátsó is hallja, közben nem hullott le egyetlen fürt sem, nem szakadt félbe egyetlen mondat sem.

Mire visszatért az asztalához, a kihúzott székéhez, már a kocsmáros is bent volt, háttal állt, mint egy pap, felemelt egy üveget, aztán megint lehajolt, szertartásosan bal felé emelte fel a polcra, majd a pult mellé rakott sort a palackokból, aztán kivitte az üresen maradt ládát. Csak amikor visszajött, akkor fordult szembe az idegennel. Hasított bőrből készült, hosszú mellénye mintha egyidős lett volna vele. Arcán különböző korú és hosszúságú forradások éktelenkedtek, mint valami foglalkozási ártalom. Csontos kezét a pultnak vetette, várakozva emelte kialvatlan szemét az idegenre, mintha itt mindenkinek tudnia kellene, hogy oda szokás menni az italért. Aztán kioktató lett, mint egy tanító.

Meglátszik, hogy a hegyen túlról jött, azok szemetelnek így az utcán. De ez már a város. A lovakat kösse a szekérhez, egyenek onnan. A szénát pedig szedje össze a járdáról.

Az idegen egyik lábáról a másikra állt, aztán mégis sarkon fordult, és eleget tett a parancsnak.

A kocsmáros akkor is törölte a pultot, ha száraz volt, a zsigereiből indult az ingázó mozdulat. Az egyetlen gyertyánfa rönkből gyalult pult ott, azon a helyen, ahol a kocsmáros állt, annyit lejtett a sok törléstől, hogy tócsában gyűlt össze benne a vörösbőr, és a rongy attól lett olyan, mintha egy hentesé lenne.

Az idegen a teli korsóval visszatért az asztalához.

Az egyik asszony, aki az előbb még a szőlőskosarat egyensúlyozta a fején, most tétovázva osont be.

A hegyen aludtam, a kunyhóban.

Aztán mi közöm neked veled, lódtította hozzá a szája szegletéből a kocsmáros, fel sem nézve sankjának tisztogatásából.

A hegyen aludtam, a kunyhóban, és most értem haza. Nem volt itt az uram meg az öccse, itt szoktak megállni, mielőtt nekivágnak a hegynek, új hordókat rendeltek a kádártól.

Nem láttam én senkit, szögezte le a kocsmáros, mint aki gyorsan rövidre akarja zárni a beszélgetést.

Az asszony nyitotta volna a száját, de mögötte nagy zsvaj támadt hirtelen, zavarba jött, igazgatta a ruháját a nyaka körül, kapkodta a levegőt.

A köszörűst egész gyerekcsapat vette körül a kocsmá előtti téren. Szájtátva figyelték, mint valami tűzvarázslót. Az öreg azonban úgy tett, mint aki tudomást sem vesz a sokaságról. Körülményesen kotorta elő a megfelelő köszörűkövet, ha újabb kuncsaft érkezett. Kinyitotta a követ nedvesítő kanna csöpögtető csapját, aztán a lábával forgatta a deszkakorongot, mintha biciklizne, közben a kezei egészen másféle

műveletbe, finom játékba kezdtek, mint egy templomi orgonista, a kifényesedő fém fölé hajolva sercegő szikrapattogások közepette alakította ki az él ívét. A sarlót vagy a kaszát szinte sértőnek találta, ezt egy leleményes gazdának illik magának éleznie egy közönséges vásári kaszakóval. Minél bonyolultabb eszközt hoztak neki, annál nagyobb volt a kihívás. Rásatuzta a kést, pillanatok múlva már sikított a kő alatt. Mélyebbre eresztette a nehezeiket, az igazán kemény acélból lehetett a legélesebb pengét fenni. Ha aztán a munkában odáig jutott, hogy az oldalt lógó olajos bőrökbe törülhetne már a dupla élű csontozó kést, a maga tömpe ujjain próbálhatta meg előbb az élet, ettől olyan lett az arckifejezése, mint a pótolhatatlan mestereké. Amikor véget ért a sor, a köszörűs kocsit a szekér mellé tolta, és bement a kocsmába.

Már megint az ajtó előtt hagyta az azt a rozzant tragacsot, igazán megolajozhatnád a kerekeit, úgy nyikorog, hogy amerre elmész velem, a kutyák is frászt kapnak tőle. Túl nagy zajt csapsz magad körül.

A köszörűs széles tenyerével a pultra csapta a pénzt, és farkasszemet nézett a kocsmárossal.

Túl lassú vagy ma. Mire a levegőben meghallod füttyülni a penge élet, már nem lesz időd megfordulni.

A kocsmáros úgy töltötte bele a pálinkát a vékony nyakú fityókba, hogy közben nem vette le a szemét a köszörűsről. Mégsem ment félre egy csepp sem.

Ha megittad, sebesen vigyen át a hegyen az utad.

Nem ettem meszet.

Hallani lehetett a torkában egy hangos klottyánást, ahogyan egy hosszú korty leér. A fityókat két ujjával szemmagasságban tartotta, és az üvegen át nézte hunyorítva az ajtót.

Csizmatalpak csattantak a lépcsőn. Hasznosabbnak bizonyultak azok a kövek a kapuk fölé akasztott rézcsengettyűknél. Azt is megmondták, miféle emberek jönnek.

Két hajós jött be, és leültek a kocsmá közepén az egyik üres asztalhoz. Jó szabású, aranygombos egyenruhájukban túllőtözöttnek számítottak a városszéli kocsmában. Ők sem ismerték a helyi szokást, hogy itt önkiszolgálás folyik. Sört ittak.

Az idegen érdeklődve figyelte őket, lassan felemelkedett az asztalától, és egy lépést tett feléjük, nagy alázattal kérdezte meg tőlük, hogy mennyi időbe telt, míg a rakománnyal ideértek.

Nyolc órába, mert az uszályt csak a sodrás ereje viszi előre, magyarázta a fiatalabb.

Az idegen megkönnyebbülten bólogatott, és lassan visszahátrált az asztalához.

A köszörűs üres fityókja koppant a pulton, ha valaki jobban megnézi, észrevehette volna, milyen kárörömmel távozik.

A hajósok csendben, pipájukat tömködve beszélgettek.

Emlékszel a kislányra, aki egy nagy fehér nyulat tartott, és a tábornok megsimogatta a fejét. Akkor mindenki elhitte ezt a mozdulatot, és nem fogtak gyanút.

Az idegen csak akkor kapta fel a fejét, amikor az idősebb, szikárabb férfi hangoosan azt fontolgatta, miért engedelmeskedik akkor is az ember, miért térdel a gödör szélére, miért teszi hátra a kezét, ha mondják neki, ha már látta hogyan buk fenceznek tehetetlenül előtte lefelé a többiek, miért nem rohan el eszeveszetten, ha már lepillantott utánuk a mélybe.

Mert csak utólag jön rá, mikor esett csapdába.

A társa azzal folytatta, hogy talán azt súgja valami a fülükbe, hogy sosem szabad feladni, még csoda történhet, megmenekülhetnek.

Persze, majd jön az őrangyal hirtelen, hörpintett rá beletörődően a másik hajós.

A rongy a pulton kopik el a kocsmáros kezében, közben talán még a fogát is csikorgatja, hogy a jelenlétének nagyobb nyomatékot adjon, és jelezze azt is, hogy az ő figyelmét egyetlen szó sem kerülheti el.

A fiatalember fekete kordbársony öltözékben, gallér nélküli ingében olyan hatást keltett, mint egy cirkusz porondmestere; nagy ládát cipelve érkezett. Úgy is viselkedett, mint aki éppen közönség elé pattan, és mindenféle bevezetés nélkül kedélyes előadásba kezd. Rutinosan tette, látszott rajta a gyakorlottság. Sorban a magasba emelte az itáliai mesterek műveit. A nagy hangra két asszony is benézett az ajtón.

Jöjjenek, csak jöjjenek közelebb, akad itt olvasnivaló bárki kedvére, éppen egy olyan könyvnél tartottam, amit haszonnal forgathatnak, van ebben mindenféle hasznos tanács a ház körül gazdálkodóknak. Itt van ez, amit mutatok, tele metszetekkel az állattartásról. Vegyünk egy pár nyulat. A második hónap végén születik egy új pár, így most már két pár van. A harmadik hónap végén az eredeti nőténynek születik a második pár nyula, így már három pár lesz. A negyedik hónap végén ugyanennek nőténynek lesz újabb kicsinye, a második hónapban született nőtény most elli az első kicsinyeit, így összesen már öt pár nyúl van.

Ezek az asszonyok nem a könyvből tanulják, hogyan szaporodnak a nyulak, szakította félbe a kocsmáros, mire a két némbor kuncogva eliskolt az ajtóból.

A fiatalember lassan feladta, rakni kezdte vissza a könyveket, amiket az üres asztalra sorban kirakott. Egy lány jött be, és felemelt egyet. A fiatalember hirtelen elvörösödött.

Azt tegye le, nem való ilyesmi a kezébe.

Ugyan mi való az én kezembe. Több könyvet olvastam eddig, mint ti itt mindahányan összesen.

A fiatalember nem akart magyarázkodni, ki akarta kapni a lány kezéből a könyvet, de az ügyesebb volt nála, elkapta, a magasba emelte, és elszökkent vele a vas-kályha mögé.

Mit jelent rajta ez a vörös rózsza.

Azonnal adja vissza, sziszegte a fiatalember. Utánaeredt, és sikerült elkapnia a derekát. Erősen tartotta, közben patakozott arcáról a veríték.

Miért éppen ezt nem szabad, kérdezte kuncogva a lány.

De erre már a kocsmáros válaszolt.

Mert bolond vagy.

A lány nem adta fel, kiszabadult a fiatalember öleléséből, nem törődött bele, hogy bolondnak nevezték. Meg akarta mutatni ezeknek az idegeneknek, hogy műveltebb a kocsmárosnál. A képre mutatott.

A falon a rózsá, egyetlen szál rózsá egy városszéli kocsmá falán, semmi egyéb, se kurtizánok, se szentek. A rózsá így, befelé csavarodó szirmaival vörös titok marad. Éppen én ne tudnám felfogni, hogy mit jelent. A kocsmá nevét – mesebeszéd. Ami elkerülhetetlen, annak csak szemlélői lehetünk.

Nevetgélve, tánclépésekkel kerülgette az asztalokat, incselkedett a fiatalemberrel, aki hiába kapkodott esetlenül utána. A lány egy hirtelen fordulattal hosszú hajával üldözőjének arcába csapott, aztán egy széket elsodorva, trallalázva pergette meg a kendőjét, folyton kicselezve a könyvárúst, aki csakhamar szünetet tartott, és szikvízért lihegett a pultnál.

Tedd a kúszöbre azt a könyvet, mielőtt eltakarodnál innen, mutatott kifelé kocsmáros.

A lány nem ijedt meg, csak elkomolyodott, még visszaszólt az ajtóból, mielőtt letette volna a könyvet.

Eljön egyszer minden pillanat.

A kocsmáros válaszképpen kicsavarta a bádogvödörbe a borral vérzett rongyot.

A fiatalember megpróbált szóba elegyedni a kocsmárossal.

Mi történt a hegy túoldalán? Miért nem mondja el senki?

A vízen kívül más nem lesz, förmedt rá a kocsmáros, mintha ez nem is kérdés akart volna lenni, hanem válasz.

A két hajós úgy állt fel az asztal mellől, mint akikbe villám csapott, a széket szinte kirúgták maguk alól, fogták a pipájukat, és dübörgő léptekkel elhagyták a kocsmát.

Jól van, megyek én is, szívta meg az orrát a fiatalember, és nehéz ládáját egy szíjjal maga után vonszolva ment kifelé. Ládája nagyokat puffant a lépcsőfokokon.

Ide se jövök többet, engedte ki a hangját, mikor már tisztos távolságból biztonságban érezte magát a juharfák oltalma alatt.

Kint sötétedett. Felerősödtek a macskabaglyok egymásnak felelgető sikongatásai.

Egy rövidnadrágos fiúcska jött be, és egy üres üveget emelt a pultra.

Pálinkát töltsön bele ötvenötért.

Megint összevesztek otthon, kérdezte a kocsmáros.

A fiúcska a fejét csóválta.

Virrasztásra lesz.

Csukd be magad után az ajtót, kint feltámadt a szél.

És valóban, a cserepek között surranva nyomult, hörögve ereszkedett le a képményen, bent beleremegtek a lámpalángok. Az idegen hunyorogva nézte zsebóráján a római számokat.

Alhatnék valahol, kérdezte.

A saját szekerén, válaszolta a kocsmáros.

Akkor majd alszom a küszöbön.

Az a kutyám helye.

Akkor elzavarom a kuvaszt. Azért olyan széles minden kocsmá küszöbje, hogy akár kinyit, akár nem, ott háljanak a vándorok.

Csakhogy az én kocsmám éjjel-nappal nyitva tart.

Sosem alszik, kérdezte az idegen.

Sosem alszom, ha idegenek várakoznak a kocsmám környékén, és másnak mutatják magukat, mint akik valójában.

Pedig ennek sosem lesz vége, mondta az idegen.

Megint csizmahangok hallatszottak. Ugyanazok a léptek. Visszajött a két hajós, azt mondták, füstöt hozott a folyó, megállt a víz fölött, rosszabb a ködnél, ma már nem indulhatnak tovább.

Akkor igyanak és daloljanak, arra való a kocsmá, ez nem éjjeli menedékhely.

A két hajós kiforgatta a zsebét, csengtek az aprók a pulton, a kocsmáros dörögve, hangosan számolt.

Ez 377, majd annyit mérek ki. Három korsóval és másfél pohárral lesz.

De ne egyszerre, az isten áldja meg, ossza két-két korsóba, majd jövök érte, magyarázta a fiatalabb.

Én még ilyen pokróc kocsmárost nem láttam, dörögte a másik.

Nem hívtam én ide senkit.

Ahogy szállt le az éjszaka, egyre nehezebb csend telepedett a kocsmára. A petróleumlámpák cilinderén néha elsercent egy-egy molylepke. Az éjszaka csillagai sorban elvonultak. Ahogy a kocsmáros monoton síkálta a pultot, lassan az asztalra kókadtak a hajósok, hozzászórtak, hogy egészen lehetetlen testhelyzetekben is képesek elszenderülni. Az idősebb levetette a kabátját, és a térdére terítette, mint valami plédet, közben fel sem ébredt, amikor homloka rákoppant az asztalra. A fiatalabb hátradőlt a széken, szétvetette vastag lábait, álmában többször végigtörölte a bajuszát, mint aki jókat álmodik. Csak arra riadtak fel, amikor kicsapódott az ajtó.

A lány ott állt a kocsmá közepén földig érő selyempongyolában.

A rongy sem síkálódott tovább, megállt a levegőben a kocsmáros félúton felejtett markában.

A partról néztem, hogy az angyal felemeli az ingét, hogy lássa, meztelen lábával hova lép, de csak éppen érintette a hátukat, mert a hátuk volt felül, mint akik a víz alatt édesvízi rákokat keresgélnek. Azt gondoltam, átsétál a hátukon a túlsó partra, mint valami hídon, de nem, a mutatóujja apró félköröket írt a levegőben egymás után, mintha számolná őket sorban, az érintés nyomán pedig valami apró fényeset

hagyott a hátukon, ez csak akkor látszott, amikor már az egész sort elhagyta, és ki-vehetetlen lett, hova tartott, a túlsó part is beleveszett a sötétbe. Akkor tűnt csak fel, hogy közben megállt a folyó, tükrén nem mozdult semmi, hallottam a fülemben a saját szívverésemet. Ott álltam a fűzfa alatt, a mécsbogárnyi fények a vízen kinyíltak, mint a rózsák egy éjszaka hirtelen. Mintha fogták volna egymás kezét, ahogy lebukva ideúsztak, most látszott, mi tartotta őket össze valójában, a kötél a csuklójukra hurkolva. Kioldódott, és szétcúszott a sor, lassan a folyó is útjára elindult, medréből egymásra boruló hullámok csaptak a partra, mint amikor egy nagyobb bárka siklik el. A hátukon a fények, mint a halászcsonakok lámpásai, előre bevilágították a vizet, mégsem sodródtak tovább, hanem felemelkedtek sorban, mintha mindegyiket egy hatalmas madár ragadta volna a magasba. Kapálózva életre keltek, mint akik nem is tudják, mi történik velük, mint akik kipróbálják a hangjukat, mintha az lenne az élet csalhatatlan jele, megdörzsölték a szemüket, hogy újra lássanak, egymás fényébe néztek, mint a tükörbe, és az arcuk kisimult közben, újra szép lett, meg akartak kapaszkodni valamiben, de hiába kapkodtak a levegőben, végtagjaiknak másféle szerepet szántak, ekkor már olyan magasan jártak felettem, hogy bevilágították a folyót egészen a kanyarig, szárnyak árnyéka vetődött a vízre. Csak a csillagok potyogtak. Üres és szürke lett az ég. Vártam, és észre sem vettem, hogy múlik az idő. Hajnalodni kezdett, és vártam, hogy történjen még valami, mert olyan befejezetlennek tűnt, látomásnak, amit nem oszthattam meg senkivel. Alig vártam, hogy találkozzak valakivel, aki megerősíti, hogy minden így történt, olyasmit is láthat az ember, ami nem történik meg az életében még egyszer, dédelgetni fogja magában, még ha nagyon szomorú és befejezetlen is. Reménykedtem, de hiába állítottam meg a tejeskannát cipelő asszonyokat az úton, nem láttak semmit, mosolyogtak rajtam, pedig nem vagyok bolond, a hegyről is jöttek le szénásszekerekkel, de csak legyintettek.

A lány a kocsma közepén állt, belehajszolta magát a saját látomásába, és amikor látta, hogy egy szavát sem hiszik, odaugrott az egyik petróleumlámpához, megragadta, és már vitte is a lendület, hogy a padlóra csapja, hogy fellobbanjon a tűz, és vigye a pokolba magával együtt az egész kocsmát is, a láng a rosszat orvosolja, összekacsintva minden más hamissággal, ami annyi év alatt a falak közé költözött.

De az idegen gyorsabb volt a lánynál, talán az ő fejében is ugyanez játszódott le, mert éppen azt gondolta, hogy ez a kocsma rászolgált a legrosszabbra. Mégsem hagyta, hogy a bolond lány lángra lobbantsa. A lány felemelte, de a lámpa megállt a levegőben, mert az idegen magasabb és gyorsabb volt, kirántotta a lány kezéből, és felemelte a lámpát a saját feje fölé. Tartotta a magasban. Aztán megálltak így a kocsma közepén, mint egy hősi emlékmű.

A lány oldódott fel előbb a szoborszerű görcsből, leengedte a karját.

A többi az angyalokra tartozik, mondta komolyan, mint aki mély álmából ébredt.

A hajósok is talpra ugrottak közben, de minden olyan gyorsan történt, hogy álmos tekintetükkel fel sem találták magukat hirtelen.

Az idegen eloltotta a lámpát, az asztalra tette, és feszült léptekkel indult kifelé, a széles küszöb deszkáján dobantott egyet, hogy a falak is beleremegtek.

Kint felbukott a Nap.

A kocsmáros most hagyta el először pultjának védősáncát, de a rongy továbbra is a kezében maradt, a mesterségéhez tartozott, nem tudott megválni tőle még akkor sem, amikor lement a lépcsőn, végigment a téglával kirakott járdán, és sietős léptekkel indult a folyó felé. Kialvatlan szemét szinte égette a Nap.

Porzott az út. Az idegen a bakon állva hajszolta a két lovat, a kuvasz csaholva iramodott utána. Megállította a szekeret a fűzfánál, a lány erről a helyről beszélt. Értük jött. Ott lebegtek a vízen hosszú sorban, a kezük kötéllal összekötve, az első a folyó lápos hínárjába keveredve, a háta, mint a teknős páncélja, felpúposodott a vízen, itt állította meg a sort, amely lebegve, magatehetetlenül himbálózott a felszínen, mint az egymáshoz kötözött csónakok. Hátukra fehér festékekkel számokat mázoltak. Az idegen fogta a saját kötelét, begázolt, és kiszabadította hínárból az összekötözött, sort vezető testet, körültekerte a kötéllével. Visszament a partra, a kötéll végét a lovakhoz kötötte, és lassan húzta az iszapon, sáron át kifelé az egész sort, mint a halászok a zsákmányt, aztán kioldozta a köteleket. Mint aki zsákol, egyenként rakni kezdte őket a szekereére. Közben észre sem vette a kocsmárost. Ott térdelt a sárban. Az idegen rájött, hogy a folyamatos fogcsikorgatás nemcsak a gyűlöleté, hanem a fájdalomé is volt. A kiszáradt szemek semmit sem árultak el, miközben csontos ujjjaival megemelte válluknál a sáros testeket. A ruhájukról valóban nem lehetett felismerni már egyiküket sem. A kocsmáros a folyó vizébe mártogatta a rongyát, és egyenként megtörölgette az arcukat.

A fiamat keresem.

Az idegen megállt egy pillanatra, bólintott, aztán folytatta a munkát. A zsebükben kutatott, hogy talál-e bennük iratokat. A mozdulatai elárulták közben, hogy nemcsak adatokat gyűjt, ennél sokkal jobban törődik velük, egyenként megvizsgálja őket, egy orvos szokásos mozdulataival, akinek minden körülmények között az a dolga, hogy életjeleket keressen, és mindenről maga győződjön meg. A többi az angyalokra tartozik. Ahogyan a lány mondta.